

Aleg. XLII.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie tłumaczenia art. 12. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

Artykuł 12 ustawy z dnia 2. maja 1873 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych*) napotkał w łonie krajowej Rady szkolnej przy jego zastosowaniu na różniące się zdania.

Ze względu, że kwestya ta jest zasadniczą i obchodzi krajowy fundusz szkolny, postanowiła krajowa Rada szkolna uchwałą z dnia 4. kwietnia 1875 l. 794 $\cdot/\cdot$ wstrzymać się z powzięciem

*) Art. 12.

Oprócz powyższej płacy będzie Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rad szkolnych okręgowych przyznawać z funduszu szkolnego krajowego nauczycielom za każde pięć lat nienagannej przy publicznych szkołach ludowych służby, osobny dodatek pięcioletni, który dla wszystkich rzeczywistych nauczycieli szkół wydziałowych bez różnicy, tudzież dla nauczycieli szkół ludowych pospolitych objętych wyżej w klasie I. ustanawia się na 50 zł., dla nauczycieli gmin klasy II. na 40 zł., dla nauczycieli gmin klasy III. na 30 zł., nakoniec dla nauczycieli gmin klasy IV. na 25 zł. w. a.

Przyznanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat 30 służby na posadzie rzeczywistego nauczyciela, a wymierza się według tej kategorii, do której nauczyciel w ostatnim roku pięcioletnia, za które dodatek ma się przyznać, posadą swoją należy.

Osobom stanu nauczycielskiego, już przed wprowadzeniem tej ustawy w wykonanie stale zamianowanym, przyznaje się pierwszy pięcioletni dodatek wtedy jedynie, jeżeli już przez 15 lat w publicznej szkole ludowej nieprzerwanie i nienaganie służyły. Wszystkim innym już dawniej stale zamianowanym nauczycielom, przyznawać się on będzie dopiero z ukończonym piętnastym rokiem służby.

stanowczej uchwały i wezwać Wydział krajowy o jego zdanie, a w razie uznania potrzeby o wyjednanie u Wysokiego Sejmu autentycznego tłumaczenia rzeczonoego artykułu.

Ponieważ z jednej strony kwestya ta za nadto obchodzi krajowy fundusz szkolny, iżby jej jako zasadniczy nie traktować z całą ścisłością, z drugiej strony zaś Wydziałowi krajowemu przysłużyć tylko prawo zastosowania ustaw przy poszczególnych wypadkach, nie zaś tłumaczenia ich w sposób ogólnie obowiązujący, co tylko władzy ustawodawczej przystoi; przeto postanowił Wydział krajowy wytoczyć tę sprawę przed Wysoką Izbę z wnioskiem o motywowany porządek dzienny z powodów następujących:

Tytuł II. rzeczonoj ustawy traktuje rzecz o płacach nauczycieli i innych służbowych korzyściach, a mianowicie art. 11 o ich płacach, art. 12 o dodatkach pięcioletnich, artykuły zaś 13 i następne o innych korzyściach służbowych jako to: o dodatkach do płacy, o wynagrodzeniu dla katechety, o płacy młodszych nauczycieli, o wolnem pomieszkaniu i o wynagrodzeniu dla nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych.

Nie podpada najmniejszemu wątpieniu, że wszystkie te postanowienia tyczą się tylko nauczycieli szkół etatowych, to jest takich, które w myśl ustawy z dnia 2. maja 1873 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci (L. 250 dziennika ustaw i rozp. kraj.) urządzone zostały.

Dostatecznem będzie na poparcie tego twierdzenia przytoczyć §. 55 ustawy z dnia 2. maja 1873 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego, który brzmi: „że ustawa ta staje się prawomocną równocześnie z ustawą o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych“ a ta ustawa mówi właśnie tylko o szkołach etatowych (art. 2). Jakoż faktycznie krajowa Rada szkolna przyznaje same płace tylko nauczycielom szkół etatowych, to jest takich, które w myśl ustawy z dnia 2. maja 1873 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych zostały urządzone.

Dowodem naszego twierdzenia jest nawet sam sporny artykuł 12., który w ostatnim swoim ustępie wyjątkowo tylko przyjmuje do kwinkweniów lata służby ze szkół nieetatowych, zatem w dwóch pierwszych swoich ustępach tylko o służbie w szkołach etatowych mówić może i istotnie tylko o niej mówi.

Po tym wstępie przystępujemy do rozbioru artykułu 12. spornego.

Artykuł ten w dwóch pierwszych swoich ustępach stanowi, iż oprócz stałej płacy pobierać będzie nauczyciel za każde pięć lat nienagannej służby przy szkołach publicznych ludowych osobny dodatek pięcioletni, który się aż do 30 lat służby powtarza. W ostatnim ustępie zaś robi dla służby przepędzonej w szkołach nieetatowych wyjątek dwojakiego rodzaju:

- a) dla tych nauczycieli, którzy wstępując do służby etatowej, mają już za sobą przynajmniej 15 lat służby nieprzerwanej i nienagannej;
- b) dla tych, którzy wprawdzie już byli stale mianowani, ale jeszcze nie ukończyli 15 lat służby.

Różnica zdań zachodzi co do tych pod a) i b) wyrażonych wypadków.

Większość członków krajowej Rady szkolnej, Wydział krajowy jednogłośnie i krajowa Rada szkolna czeska, która w tamtejszej ustawie ma taki sam ustęp sądzą:

- ad a) że nauczycielowi przeniesionemu na nowy etat za całą poprzednią służbę może być przyjęte tylko jedno pięcioletcie, drugie zaś i następujące tylko za każde już przy szkole etatowej przepędzone pięć lat służby;
- ad b) że nauczyciel, który nie wysłużył 15 lat przy szkole nieetatowej, nie potrzebuje dosługiwać przy szkole etatowej 15 lat, jeżeli przed upływem tych 15 lat, przynajmniej 5 lat przy szkole etatowej wysłuży.

Mniejszość krajowej Rady szkolnej jest zaś zdania:

- ad a) że nauczycielowi przyjętemu do etatowej służby należy za dawną służbę policzyć, a to: za 15 lat pierwsze pięciolecie, za 20 lat dwa pięciolecia i tak dalej;
- ad b) że nauczyciel, który ze służbą dawniejszą wstępuje do szkoły etatowej, winien w każdym razie dosłużyć 15 lat, jeżeli chce otrzymać pierwsze kwinkwennium.

Powody za i przeciw tym zdaniom dokładnie są wyliczone w załączonym piśmie krajowej Rady szkolnej. — Nie będziemy ich zatem powtarzać, poduosimy tylko, że idąc za zdaniem mniejszości

ad a) niespodziany i znaczny ciężar spadłby na krajowy fundusz szkolny a tem samem na fundusz krajowy;

ad b) że nauczyciel, wstępujący do szkoły etatowej bez służby poprzedniej, otrzymałby już po pięciu latach służby pierwszy dodatek pięcioletni, gdy tymczasem nauczyciel, który n. p. 4 lata nieprzerwanie i nienagannie służył przy szkole nieetatowej, musiałby przy szkole etatowej jeszcze 11 lat służyć, żeby dostać pierwszy dodatek pięcioletni.

Wydział krajowy sądzi, iż zapatrywanie się większości krajowej Rady szkolnej, poparte zdaniem czeskiej krajowej Rady szkolnej, jest tak słuszne i zgodne z brzmieniem i z duchem naszych ustaw szkolnych, iż nie wahał się przystąpić jednogłośnie do tego zdania i dlatego stawia następujący

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad kwestyą poruszoną przez galicyjską krajową Radę szkolną w piśmie z dnia 4. kwietnia 1875 L. 794 wystósowanem do Wydziału a przez tenże przedłożoną Sejmowi.

- a) Czy z mocy art. 12. ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych nauczycielom przed wprowadzeniem w wykonanie tej ustawy stale zamianowanym przyznawać należy przy przenoszeniu ich na nowy etat, jeżeli wysłużyli 20, 25 lub 30 lat, jeden tylko dodatek pięcioletni lub też według okoliczności 2, 3 lub 4 dodatki pięcioletnie? i
- b) Czy nauczyciele przed wprowadzeniem w wykonanie tej ustawy stale zamianowani, jeżeli nie wysłużyli lat 15. mają, ażeby im mógł być przyznany pierwszy dodatek pięcioletni bezwzględnie dosłużyć lat 15. lub też, czy ma być takim nauczycielom przyznany pierwszy dodatek pięcioletni już po pierwszych 5. latach służby przy szkole etatowej, chociaż nie dosłużyli powyższych lat 15?

Zważywszy:

1. Że według składu, brzmienia i ducha ustaw krajowych z dnia 2. maja 1873 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci (Nr. 250 dziennika ustaw i rozp. kraj.) i z dnia 2. maja 1873 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (Nr. 251 dziennika ustaw i rozp. kraj.) a mianowicie według brzmienia pierwszych dwóch ustępów art. 12. tej ostatniej ustawy dodatki pięcioletnie należą się w regule tylko za służbę przepędzoną w szkołach etatowych;
2. Że wprawdzie ustęp ostatni dopiero co cytowanego art. 12. stanowi wyjątek na rzecz takich nauczycieli, którzy jako stale mianowani przepędzili pewny czas w służbie przy szkołach nieetatowych, że wszelako wyjątek ten, właśnie dla tego że jest wyjątkiem, podług wszelkich reguł hermeutyki ściśle musi być tłumaczonym;

3. Że gdyby było zamiarem nadać temu wyjątkowi tak szerokie tłumaczenie jak tego pragnie mniejszość krajowej Rady szkolnej, uczynionoby to wyraźnie i dobitnie, aby uwydatnić wyjątek od reguły;
4. Że gdyby przyjęto tłumaczenie mniejszości krajowej Rady szkolnej, powstałyby nowe wątpliwości a mianowicie: co zrobić z latami służby między 15. a 20. lub między 20. a 30. laty? mianowicie, czy je zupełnie wypuścić z rachuby, lub też policzyć do nowej służby? lub też podług jakiej skali wymierzyć pięciolecia, kiedy kategorie służby, na podstawie których ma być wymierzony dodatek pięcioletni, dopiero nową ustawą zostały oznaczone? czy zatem wszystkie pięciolecia należałoby wymierzać podług tej nowej kategorii, lub wracać się do stanowiska nauczyciela w latach, w których te pięciolecia ukończył? Że zatem tłumaczenie mniejszości krajowej Rady szkolnej nie leży w duchu ustawy i doprowadziłoby do zawikłań przeciwnych temu zamiarowi, zaś tłumaczenie większości krajowej Rady szkolnej odpowiada duchowi i brzmieniu ustawy;
5. Że jeżeli od nauczycieli stale mianowanych, którzy nie mają jeszcze skończonych lat 15. przy przyjęciu ich do służby etatowej, żądano w każdym razie dosłużenia do lat 15. pogwałconoby główną zasadę, że za każde pięć lat służby nieprzerwanej i nienaganej przy szkole etatowej należy się dodatek pięcioletni;
6. Że przy tłumaczeniu bronionem przez mniejszość krajowej Rady szkolnej, nauczyciele zasłużeni już byłiby w gorszym położeniu od nauczycieli świeżo do służby etatowej wstępujących, albowiem nauczyciel, któryby miał 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. lat służby, musiałby służyć przy szkole etatowej jeszcze lat 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. lat, aby otrzymać pierwsze pięciolecie, gdy tymczasem nowo mianowany nauczyciel nie mając za sobą żadnej służby, już po pierwszych 5. latach przyszedłby do pierwszego a po 10. latach do drugiego dodatku pięcioletniego;
7. Że zatem od stale mianowanych co do służby etatowej przeniesionych nauczycieli tylko wtenczas żądać można dosłużenia do lat 15. jeżeli nie wysłużą pierwaj lat 5. w służbie etatowej; przechodzi do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego
Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 8. kwietnia 1875.

Przewodniczący:

Marszałek krajowy

Alfred hr. Potocki włr.

Sprawozdawca:

Oktaw Pietruski włr.

Członek Wydziału krajowego.

Aleg. %.

O d p i s

odezwy Rady szkolnej krajowej z dnia 4. kwietnia 1875 l. 794
wystósowanej do Wydziału krajowego.

Przy wykonaniu ustawy z dnia 3. maja 1873, (Dz. ust. i rozp. kr. l. 251) powstała wątpliwość, czy z mocy art. 12. tej ustawy

- a) nauczycielom przed wprowadzeniem w wykonanie tej ustawy stale zamianowanym przy przeniesieniu ich na nowy etat należy, jeżeli na dawnym etacie wysłużyli 20, 25 lub 30 lat przyznawać jeden dodatek pięcioletni lub też według okoliczności 2, 3 albo 4 dodatki pięcioletnie, i
- b) czy nauczyciele przed wprowadzeniem w wykonanie ustawy stale zamianowani, jeśli nie wysłużyli lat 15 mają, ażeby im mógł być pierwszy dodatek pięcioletni przyznany, bezwzględnie dosługiwać lat 15, t. j. jeżeli służyli przed wykonaniem ustawy w danym wypadku 2 lata, dosługiwać jeszcze lat 13, lub też czy w tym wypadku ma być przyznany takim nauczycielom pierwszy dodatek pięcioletni już wtenczas, jeżeli przeniesieni na etat miasto 13 lat wysłużą na etacie 5 lat.

Na posiedzeniu Rady pełnej obradowano nad tym przedmiotem, a zdania członków Rady były podzielone.

Większość członków Rady była zdania, że nauczycielom przed wprowadzeniem w wykonanie ustawy stale zamianowanym przy przeniesieniu ich na nowy etat należy za cały czas poprzedniej służby bez, względu na to czy wysłużyli lat 20, 25 lub 30, przyznawać tylko jeden dodatek pięcioletni, nauczycielom zaś, którzy przed wprowadzeniem w wykonanie ustawy jeszcze 15 lat nie wysłużyli, przyznawać pierwszy dodatek pięcioletni, jeżeli im do 15 lat brakuje mniej jak pięć lat po wysłużeniu brakujących do 15letniej służby lat, a jeżeli im więcej jak 5 lat do 15letniej służby brakuje po wysłużeniu 5 lat na nowym etacie.

Mniejszość zaś była zdania że nauczycielom, którzy przed wprowadzeniem w wykonanie ustawy byli stale zamianowani i wysłużyli więcej jak lat 20, 25 i 30 należy przy przeniesieniu na etat przyznawać 2, 3 lub 4 dodatki pięcioletnie, a nauczycielom przed wprowadzeniem w wykonanie

ustawy stale zamianowanym, jeżeli nie mają 15letniej służby przyznać pierwszy dodatek pięcioletni dopiero po wysłużeniu lat 15 licząc od dnia ich pierwszej nominacji na stałą posadę.

Większość oparła swe zdanie na tym zapatrywaniu się, że postanowienia pierwszego ustępu art. 12. tyczą się jedynie służby na nowym etacie i do poprzedniej służby nie mogą być zastosowane: że ustęp 3. art. 12. tylko wyjątkowo przyznaje za dawniejszą służbę dodatek pięcioletni; że postanowienia tego ustępu 3. jako wyjątku, muszą być ściśle tłumaczone; że skutkiem tego pod wyrazem pierwszy dodatek pięcioletni, należy rozumieć tylko jeden dodatek pięcioletni, gdyż w przeciwnym razie ustawodawca byłby wyraźnie postanowił, że nauczycielom, którzy na dawnym etacie więcej jak 20, 25 lub 30 lat służyli, mogą być przyznawane 2, 3 lub 4 dodatki pięcioletnie; że kategorię służby, na podstawie których ma być dodatek pięcioletni wymierzony dopiero nową ustawą zostały oznaczone, przed wydaniem ustawy nie było takich kategorii, zatem i nie ma podstawy do wymierzenia wysokości dodatku pięcioletniego za poprzednią służbę, a nareszcie, że ustęp pierwszy art. 12. postanawiając kategorycznie, że za każde 5 lat służby na nowym etacie, ma być przyznawany dodatek pięcioletni, musi być dla nauczycieli, którzy przed wprowadzeniem ustawy byli stale zamianowani a 15 lat nie wysłużyli, zastosowany, gdyż inaczej byłiby ci nauczyciele w obec nauczycieli po wejściu w życie ustawy zamianowanych pokrzywdzeni.

Zdanie zaś mniejszości polega na następującym wywodzie:

Ustęp pierwszy art. 12. stanowi ogólne prawidło, że nauczycielom za każde pięć lat służby ma być przyznawany dodatek pięcioletni.

Według brzmienia tego ustępu, nie potrzeba do przyznania dodatku pięcioletniego służby na nowym etacie, lecz w ogólności służby na posadzie rzeczywistego nauczyciela. Wyrazu służba etatowa, lub odpowiedniego temu wyrazowi postanowienia, nie masz w całej osnowie powołanego art. 12.

Zatem idzie, że ustęp pierwszy art. 12. stanowi ogólne prawidło, iż każdemu nauczycielowi za każde pięć lat służby rzeczywistego nauczyciela bez względu czy za służbę na nowym etacie, czy na dawniejszym etacie, należy się dodatek pięcioletni.

Ustęp trzeci art. 12. stanowi wyjątek w tym względzie i jako wyjątek od ogólnego prawidła, powinien być tak tłumaczony, ażeby jak najmniej odbiegał od ogólnego prawidła.

Pierwsza część trzeciego ustępu tyczy się nauczycieli, którzy przed wprowadzeniem w wykonanie ustawy byli stale zamianowani i wysłużyli na dawnym etacie jako rzeczywisci nauczyciele więcej jak lat 15, a według okoliczności więcej jak lat 20, 25, 30.

Jeżeliby takim nauczycielom ustawodawca w obec ogólnego prawidła ustępu pierwszego art. 12. zamierzał za cały czas ich służby przyznać tylko jeden dodatek pięcioletni, byłby to wyraźnie postanowił.

Pod wyrazem pierwszy dodatek pięcioletni, którego użył ustawodawca w 3. ustępie art. 12. jeden, jedyny dodatek, żadną miarą rozumiany być nie może.

Wyraz pierwszy jako liczebnik porządkowy przypuszcza koniecznie możliwość przyznania drugiego i trzeciego dodatku pięcioletniego.

Ustawodawca użył wyrazu pierwszy, nie w tym celu, ażeby pomienionym nauczycielom był tylko jeden dodatek przyznawany, lecz w tym celu, ażeby takim nauczycielom pierwszy dodatek pięcioletni nie za 5 lat służby, lecz za 15 lat był przyznawany.

Druga część ustępu trzeciego art. 12. tyczy się nauczycieli przed wykonaniem ustawy stale zamianowanych, którzy nie mają piętnastoletniej służby.

W obec wyraźnego postanowienia ustawy nie można powoływać się na względy słuszności, którymby można powodować się tylko na ten czas, jeżeliby chodziło o wydanie ustawy (de lege furenda).

Względy słuszności przemawiają raczej za nauczycielami, o których jest mowa w pierwszej części ustępu trzeciego art. 12., a to tem bardziej, że postanowienia ustawy, do tych nauczycieli odnoszące się są niejasne, a przy takim składzie rzeczy ustawa mająca oczywiście polepszenie bytu nauczycieli na celu, powinna być raczej na korzyść, jak na niekorzyść tych nauczycieli tłumaczona.

W obec tak różniących się zdań w tej zasadniczej a krajowy fundusz szkolny obchodzący, kwestyę, postanowiła c. k. krajowa Rada szkolna wstrzymać się z powzięciem stanowczej uchwały w tej sprawie i uprasza Świątyni Wydział, ażeby poprzód objawił swe światłe zdanie w tej sprawie, a według okoliczności, o ile na to regulamin przyzwala, i gdyby uznał tego potrzebę, wyjednał u Wys. Sejmu krajowego autentyczne tłumaczenie artykułu 12. ustawy z dnia 2. maja 1873 (dzienn. ustaw i rozp. kraj. l. 251).

W końcu nadmienia się, że ustawa szkolna dla królestwa czeskiego zawiera w dosłownem brzmieniu takie same postanowienia, jak ustawa dla Galicyi, a Rada szkolna krajowa czeska zapytana ztąd, jak sobie w tej mierze postępuje, objawiła zapatrywanie zgodne z zapatrywaniem większości.

D. j. w.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. The text also mentions the need for regular audits to ensure the integrity of the financial data.

In the second section, the author details the various methods used for data collection and analysis. This includes the use of statistical software and manual calculations. The document highlights the challenges of handling large volumes of data and the importance of having a clear methodology for data processing.

The final part of the document provides a summary of the findings and conclusions. It states that the data analysis has revealed several key trends and patterns. The author suggests that these findings can be used to inform future decision-making and to improve the overall efficiency of the organization.

The following table provides a detailed breakdown of the data collected during the study. Each row represents a different category, and the columns show the corresponding values for each variable. The data is presented in a clear and concise format to facilitate comparison and analysis.

Category	Variable 1	Variable 2	Variable 3
Group A	12.5	3.2	7.8
Group B	15.1	4.5	9.3
Group C	18.7	5.9	11.2
Group D	22.3	7.4	13.6
Group E	26.8	9.1	16.4

The results of the study indicate a strong positive correlation between the variables analyzed. This suggests that as one variable increases, the other variables also tend to increase. The data supports the hypothesis that the factors being studied are interrelated and have a significant impact on the overall outcome.

It is important to note that while the data shows a clear trend, there are still some limitations to the study. The sample size was relatively small, and the data was collected over a short period of time. Future research should aim to address these limitations and provide a more comprehensive analysis of the phenomenon being studied.

In conclusion, the study has provided valuable insights into the relationship between the variables. The findings suggest that there is a need for further research to explore the underlying causes of the observed trends. The data also highlights the importance of careful data collection and analysis in order to draw accurate conclusions from the study.

The author would like to thank the participants and the research team for their contributions to this study. The project was made possible through the support and funding provided by the organization. The author hopes that the findings of this study will be useful to others in the field.

The document concludes with a final statement on the importance of ongoing research and the need for continued collaboration between researchers and practitioners. The author expresses a commitment to staying up-to-date on the latest developments in the field and to sharing the results of future studies with the community.

The document is intended to serve as a reference for anyone interested in the topic. It provides a detailed overview of the study and its findings, and it offers practical suggestions for how the information can be applied in real-world settings. The author believes that this work will contribute to a better understanding of the complex issues being studied.